

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

**BENESTAR SOCIAL I INTEGRACIÓ
SERVICI DE BENESTAR SOCIAL I INTEGRACIÓ**

Estudi del barri de la Creu del Grau

Juliol de 2020

Carrer Amadeu de Savoia 11. Pati A. CP 46010

splanin@valencia.es

SECCIÓ PLANIFICACIÓ I INNOVACIÓ

Amb la col·laboració de Víctor Crespo García, alumne de Sociologia i Ciències

Polítiques, Universitat de València

ÍNDEX

1. Introducció.....	5
2. Entorn geogràfic del barri de la Creu del Grau	6
3. Aproximació als seus antecedents històrics	9
3.1. Orígens del barri de la Creu del Grau	9
3.2. Desenvolupament del barri	10
3.3. Patrimoni històric de la Creu del Grau	12
4. La Creu del Grau en l'actualitat	15
5. Dades sobre la població i el barri	16
6. Renda i vulnerabilitat	29
7. Recursos	36
7.1. Recursos socials.....	36
7.2. Recursos educatius	37
7.3. Recursos sanitaris	38
7.4. Recursos de transport.....	40
8. Centre municipal de servicis socials.....	41
Dades del CMSS	41
Entrevista CMSS Trafalgar	48
9. Altres aportacions.....	52
A) Entrevista a l'Associació de Veïns i Veïnes Vilanova del Grau	52
B) Referències del barri en la premsa.....	56
10. Conclusions.....	57
11. Bibliografia.....	61
Reports i estudis	61
Webgrafia	62
Altres fonts (primàries).....	62

1. Introducció

El present estudi aborda l'anàlisi de la realitat social del barri de la Creu del Grau a València. La intenció del present report és atorgar un corpus de dades de diferent índole que permeta al lector conèixer les característiques del barri, al mateix temps que s'indaga en les seues necessitats socials.

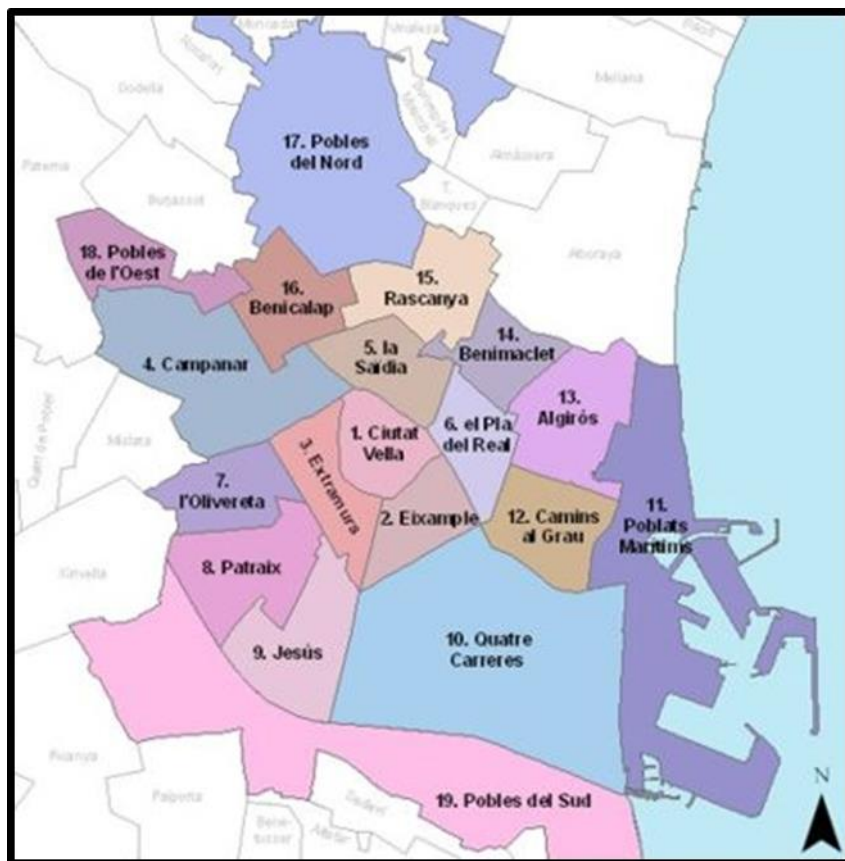
En primer lloc, es realitza una introducció a l'entorn geogràfic, al seu context històric i a la seua actualitat, acompanyat posteriorment per la presentació de dades quantitatives de tipus demogràfic i socioeconòmic. tot seguit, es relacionen els recursos socials més importants del barri i seguidament es passa a oferir dades sobre el CMSS de referència acompanyats per una entrevista qualitativa a la persona responsable del Centre. Finalment, s'adjunten altres aportacions relacionades amb el coneixement directe i l'opinió de diferents agents socials del barri com l'associació de veïns i veïnes, així com un repàs de les principals notícies en premsa. Amb tot, l'estudi es tanca amb unes conclusions que sintetitzen els principals resultats i aporten reflexions sobre el barri en el seu conjunt.

2. Entorn geogràfic del barri de la Creu del Grau

La Creu del Grau és un barri de la ciutat de València, pertanyent al districte municipal de Camins al Grau (número 12). Sobre el plànol urbà, l'àrea del districte al qual pertany La Creu del Grau està situada a l'est de la ciutat, i limita amb els districtes de Quatre Carreres (al sud), el Pla del Real (a l'oest), Algirós (al nord) i Poblat Marítim (a l'est)

Pla 1: València per districtes.

Font: Oficina d'Estadística Ajuntament de València.

El districte de la Creu del Grau té una superfície total de 39,2 hectàrees. Segons el padró de 2019, la seua població és de 14.694 habitants i té una densitat de població de 374,8 habitants per hectàrea, xifra molt superior a la mitjana de la ciutat de

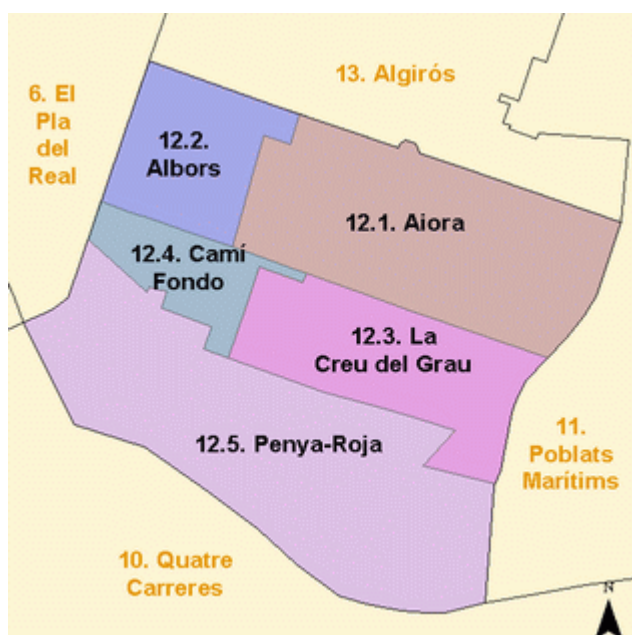

València (57,5 habitants per hectàrea). El districte de Camins al Grau està compost pels barris d'Aiora, Albors, Camí Fons, Penya-roja i la Creu del Grau, barris amb poques diferències quant a extensió i població, com veurem tot seguit.

Dins del districte, el barri més extens és Penya-Roja amb 91,1 hectàrees i el que menys extensió territorial té és Camí Fons amb 15,7 hectàrees. La Creu del Grau amb 38,5 hectàrees seria el tercer barri més extens del districte.

D'altra banda, la densitat de població d'Aiora, Albors, Camí Fons, i la Creu del Grau oscil·la entre els 292 (Camí Fons) i 380 (Aiora) habitants per hectàrea, i és la Creu del Grau el segon més poblat amb 374,8 habitants per hectàrea. Penya-Roja, està més allunyat de la resta quant a densitat de població, sent el menys densament poblat amb 136,3 habitants per hectàrea.

Pla 2: Districte Camins al Grau per barris.

Font: Oficina d'Estadística Ajuntament de València.

El barri es troba ben delimitat en el que podria ser una quadrícula quasi perfecta. Els límits geogràfics que tracen el contorn del barri són: al nord l'avinguda del Port, a

3. Aproximació als seus antecedents històrics¹

3.1. Orígens del barri de la Creu del Grau

El barri de la Creu del Grau va anar naixent al voltant tant al creixement del mateix Grau de València com a la consolidació d'edificacions i infraestructures entorn dels camins que unien al Grau amb la ciutat de València.

El seu nom es deu a una de les quatre creus que marcaven el límit de la ciutat de València, en este cas el límit est. Es troba en l'actualitat en l'extrem nord-oest del barri.

Actualment forma part del districte Camins al Grau ja que esta zona estava travessada pels antics camins que es dirigien cap als poblats marítims. Al nord del barri es trobava el Camí Vell del Grau, actualment part del carrer de les Illes Canàries. Este camí era d'origen àrab i era més sinuós que la resta (Sanchis Pallarés, 2005).

El Camí Nou se situava on actualment se situa l'avinguda del Port de 1802 ençà. Este camí era el més discorregut ja que era la comunicació més senzilla i fluida amb la ciutat. Al sud del barri es trobava el Camí profund del Grau, pròxim a l'actual avinguda de Balears. El límit este del barri el marcava la via de ferrocarril, actualment discorrent pel carrer d'Eivissa després de ser soterrada.

La imatge que la Creu del Grau va oferir durant segles va ser la d'un espai d'horta envoltat d'alqueries i regat per la séquia de Mestalla. Amb el pas del temps entorn dels camins van anar creixent les primeres indústries, a mig camí entre el port i el centre de la ciutat (Sanchis Pallarés, 2005; Serra Desfilis, 2007). Un exemple són les restes de l'antiga fàbrica de Gas Lebón, entre els carrers de Fuencaliente i de Pere II el Cerimoniós.

---

¹ La informació històrica és un extracte d'una publicació del grup ecologista "L'oratge" anomenada "Què saps del barri on vius?" dedicada a l'actual barri de la Creu del Grau i per extensió als antics poblats marítims, que hui formen el barri del Grau i el districte de Camins al Grau. Document facilitat per la Associació de Veïns i Veïnes Vilanova del Grau.

En 1897, l'actual barri del Grau, va ser integrat a València, perdent amb això la seua independència municipal però propiciant un continuum entre la ciutat i el port de València, transformant-se de llavors ençà en un dels seus barris i perdent-se el de Vilanova del Grau.

A partir d'esta data i gràcies a l'augment del trànsit comercial i marítim, el Grau va anar adquirint importància. Al llarg de la seua avinguda es van anar instal·lant tota classe de fàbriques i els seus carrers paral·lels es prolongaven o es traçaven sense cap pla urbanístic previ. Moderns edificis, comerços, magatzems, bars i clubs es van anar succeint incontroladament fins a perdre la seua personalitat de ciutat independent i de barri integrat per a convertir-se en un lloc de pas entre el port i la ciutat i de diversió per als mariners (Aguilar Civera, 2005). En estos carrers accessoris i paral·lels a l'avinguda del Port és on se situa l'actual barri de la Creu del Grau.

3.2 Desenvolupament del barri

Durant la primera meitat del segle XX, la zona que hui dia ocupa la Creu del Grau es trobava limitada al nord per l'avinguda del Port: de l'anomenada finca del taüt (per la seua forma) a la Fàbrica de Gas. Pel Sud, limitava amb el va riure a la vora del qual s'assentaven les fàbriques de Cross, Noguera (que dona nom a un carrer actualment), la barriada denominada Canta-ranes i l'antic cementeri del Grau. El barri es tancava per l'est amb la via del tren i per l'oest amb l'antiga fàbrica de Tu-Tu (Sanchis Pallarés, 2005: Serra Desfilis, 2007).

En els any 80 del segle passat, de les antigues edificacions, d'una o dues altures quasi totes, així com de nombroses plantes baixes o casetes, només quedaven algunes en l'avinguda del Port i als carrers d'Illes Canàries, Dama d'Elx i Trafalgar (Sanchis Pallarés, 2005). Davant del bloc de drassanes encara es conservava la palmera on hi havia algunes residències amb els seus respectius horts. A partir d'estes xicotets enclavaments de població s'estenia l'horta. Entre els llavors carrers de Samuel Ros i Pintor Maella, es trobava el

camp de futbol del Llevant. Igual que ara, també creuava el barri el Camí Fons i el Camí Vell del Grau. Este últim anomenat ara de les Illes Canàries i convertida per a aquell llavors en nombroses botigues d'objectes d'importació. No obstant això, a principis de segle passat tot estava ple de xicotets tallers, una vaqueria, una serradora, una draperia... L'avinguda del Port era tot un túnel verd gràcies a les plataneras que creixien a banda i banda (Sanchis Pallarés, 2005: Serra Desfilis, 2007). Encara era possible llavors, un coneixement familiar de la gent i podria dir-se que hi havia una certa consciència de barri o de veïnatge. Convertida l'avinguda i carrers adjacents en vies ràpides de circulació, la convivència veïnal va començar a resultar difícil. (Sanchis Pallarés, 2005).

3.3 Patrimoni històric de la Creu del Grau

Imatge 1. La Creu del Grau

Font: - Foto realitzada per Victor Crespo. 27 de febrer de 2020.

El barri rep el nom, com s'ha assenyalat amb anterioritat, precisament per la històrica "Cruz Cubierta del Grau" que antany estava situada al carrer de les Illes Canàries fins al segle XIV (Sanchis Pallarés, 2005). La creu ha sigut restaurada i canviada de lloc

en nombroses ocasions la qual cosa ha acabat amb el seu acabat gòtic original, que ha sigut substituïda per una reproducció en ferro sobre un pedestal de pedra a l'altura del número 119 de l'avinguda del Port².

Imatge 2. Nau “Abonaments Jose Campos Crespo”

Font: - Foto realitzada per Victor Crespo. 27 de febrer de 2020.

Del passat industrial encara queden nombroses naus en el barri de gran valor arquitectònic, algunes d'elles dissenyades pel famós arquitecte Demetrio Ribas. Encara que algunes romanen sense cap ús, unes altres han sigut reformades i convertides en espais per a altres usos com la que es mostra a dalt, ara un espai de coworking on diverses empreses localitzen la seua activitat.

---

² <http://www.jdiezarnal.com/valenciacruzsdetermino.html>

Finalment, assenyalar que dins del catàleg de béns patrimonials de l'Ajuntament de València, trobem un fúnebre classificat com BRL (Bé de Rellevància Local) i situat en carrer de Noguera cantó amb l'avinguda del Port. Es tracta d'un fúnebre isolat, resta d'un antic edifici industrial, construït (es després de la tipologia del fúnebre, de base

rectangular i fust octogonal de rajola cuita) en la dècada 1920-1930. Estos fumerals industrials eren un element bàsic de les instal·lacions industrials que generaven força a la indústria a partir del vapor, utilitzant les experiències dels tipus de fumerals tan propis del s. XIX i començament del s. XX. Esta construcció s'ha restat isolada de les construccions accessòries que haurien d'acompanyar-la en el procés productiu, i ha quedat així descontextualitzada (Aguilar Civera, 2007).

Imatge 3. Fumeral industrial declarat BRL

Font: Fitxa Catàleg béns i Espais Protegits. Ajuntament de València.

4. La Creu del Grau en l'actualitat

En l'actualitat, el barri ha anat perdent el seu caràcter industrial i l'activitat del xicotet comerç ha guanyat pes, exemple d'això és el carrer de les Illes Canàries. Les naus industrials ja no constitueixen el paisatge fonamental del barri, ara són les xicotetes botigues i negocis a peu de carrer les que configuren la seua imatge.

Esta terciarització de l'economia del barri ha anat també acompanyada d'un esforç d'ordenació urbana i habitabilitat de l'espai. Durant les últimes dècades, les voreres s'han omplert d'arbres i les antigues naus s'han convertit en parcs.

D'altra banda, els barris que circumden a la Creu del Grau han anat evolucionant, en el cas de Penya-Roja o Albors, o apareixent, en el cas de l'entorn de la Ciutat de les Arts i les Ciències sense una suficient dotació d'equipaments. A causa de la manca d'estructures de servicis essencials com els sanitaris en estes barris, la càrrega assistencial recau en les instal·lacions del barri de la Creu del Grau, les quals reben una major afluència amb les mateixes estructures que ja tenien.

Finalment, i encara que es veurà més tard, el tipus d'immigració ha canviat. Si antany el barri rebia a gent procedent de l'èxode rural d'origen espanyol, ara els vinguts de les nostres latituds passen a ser minoria i la immigració és fonamentalment, internacional. Això atenua les estadístiques d'un barri que, de no ser per estes nous pobladors, estaria profundament envellit.

5. Dades sobre la població i el barri

El que es presenta tot seguit, és un esforç de selecció de les dades soci-demogràfics que s'han considerat més rellevants per a caracteritzar el barri. Els mateixos es comparen tant amb la ciutat de València en el seu conjunt com, en altres ocasions, amb el seu districte de referència.

Taula 1: Evolució de la població

	La Creu del Grau		Ciutat de València	
	Habitants	Variació %	Habitants	Variació %
1991	12.494		752.909	
1996	12.416	-0,63%	746.683	-0,83%
2000	13.617	8,82%	750.476	0,5
2005	15.043	9,48%	797.291	6,23%
2010	15.276	1,53%	810.444	1,64%

2015	14.846	-2,89%	787.266	-2,94%
2016	14.907	0,41	791.632	0,56
2017	14.765	-0,96	792.086	0,06
2018	14.936	1,15	798.538	0,81
2019	14.694	-1,63	795.736	-0,35
Variación 91/19	17,60%		5,68%	

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina estadística de l'Ajuntament de València.

De la taula es desprén un augment de la població del 17,6% entre l'any 1991 i el 2019 en el barri de la Creu del Grau. El major increment es va donar de 1991 a 2005, mentre que els anys de crisi econòmica que va començar en 2008 van fer acusar pèrdua de població en el barri. A partir de 2015 la població es manté relativament estable amb xicotetes pèrdues i guanys anuals. La ciutat de València traça pràcticament la mateixa tendència, amb l'excepció que la variació 1991 a 2019 és molt menor, sumant tan sols un 5,68%.

Taula 2: Població per sexe i edat 2019.

	La Creu del Grau						València	
	Homes	%	Dones	%	Total	%	Total	%
0 – 15	1.143	16,1	1.019	13,40	2.162	14,7	114.976	14,4
16 – 64	4.846	68,4	4.899	64,43	9.745	66,3	514.946	64,7
65 y más	1.101	15,5	1.686	22,17	2.787	19	165.814	20,8
Total	7.090	100,00	7.604	100,00	14.694	100	795.736	100
% por sexo	48,25%		51,75 %		100%			

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina estadística de l'Ajuntament de València.

En el que concernix la distribució de la població en funció per sexe i l'edat, la Taula 2 ens oferix, almenys per a la Creu del Grau, una bona síntesi. Així, la distribució per edats segueix una estructura semblant a la de la ciutat de València. Encara que no

existisca un desglossament més detallat del tram d'edats entre 16 i 64, i el procés d'envelliment i la inversió de la piràmide siga una cosa transversal en tots dos casos, es podria dir que la població de la Creu del Grau està lleugerament menys envellida que la de la de València. La Creu del Grau té un percentatge major en els primers trams d'edat i menor en l'últim. Els dos primers suposen el 81% de la població, mentre que per a València suposen el 79,2%.

Si prenem la variable sexe, encara que la diferència entre el nombre de dones i d'homes en el barri de la Creu del Grau siga reduïda, existix una lleugera feminització de la població. Trobem, per tant un 3,5% més de dones que d'homes. No obstant això, esta major presència es produïx fonamentalment en l'últim tram d'edat, per a les persones majors de 64. En els altres dos trams el percentatge d'homes és bastant superior al de dones (84,5% enfront de 77,83%).

Taula 3: Població segons procedència 2019

	La Creu del Grau		València	
	Núm. Persones	%	Núm. Persones	%
València	7.445	50,6%	432.950	54,4%
Resta de l'Horta	259	1,8%	21.657	2,7%
Resta de la Comunitat Valenciana	840	5,7%	60.079	7,6%
Altres CCAA	2.930	20%	136.823	17,2%
Extranger	3.220	22%	144.226	18,1%
TOTAL	14.694	100,0%	795.736	100,0%

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina estadística de l'Ajuntament de València.

En la següent taula es mostra la població de la Creu del Grau i de la ciutat de València en funció del seu origen. Podem constatar que no existixen grans diferències entre el barri i la ciutat, a destacar la menys presència en La Creu del Grau de gent

nascuda a la ciutat, que vinguen de la resta de l'Horta o de la resta de la Comunitat Valenciana. D'altra banda existix una major presència de persones vingudes d'altres comunitats autònomes i de l'estranger (un 2,8% més i un 3,9% respectivament).

Taula 4: Població nascuda en la resta de l'Estat per comunitats autònomes principals

	La Creu del Grau		València	
Castella-la Manxa	1.104	37,7%	45.283	33%
Andalusia	594	20,3%	23.906	17,4%
Madrid (comunitat autònoma)	205	7,00%	12.828	9,4%
Aragó	187	6,4%	11.331	8,3%
Castella-Lleó	185	6,3%	10.091	7,4%
Catalunya	131	4,5%	8.466	6,2%
Resta	524	17,9%	24.918	18,2%
Total	2.930	100,0%	136.823	100,0%

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estatística de l'Ajuntament de València.

Quant a la població vinguda d'altres comunitats autònomes de l'Estat, destaca particularment el cas de Castella-la Manxa, suposant més d'un terç de la immigració estatal. La influència d'esta comunitat es fa notar en la pròpia odonímia del barri, tenint carrers amb noms de municipis manxecs com "La Roda", "Fuencaliente" o de municipis de l'interior de la comunitat, limítrofa o quasi-limítrofes amb Castella-la Manxa com "Setaigües", que fins al segle XIX era la frontera entre tots dos països.

En segon lloc, la comunitat espanyola amb més presència en el barri és l'andalusina que és un 20,7% de l'emigració total estatal. En qualsevol cas, la distribució relativa de la immigració estatal dins del barri, segueix una estructura semblant a la de la ciutat de València en general. Respon a les dinàmiques de l'èxode rural esdevingut en la

segona meitat del segle XX, pel qual la ciutat de València va rebre molta immigració de comunitats d'interior com Castella-la Manxa, Aragó o part d'Andalusia.

Taula 5: Població estrangera segons sexe i nacionalitat 2019

	La Creu del Grau						València	
	Homes		Dones		Total		Total	
Unió Europ3a (28)	307	48,3%	328	51,7%	635	27,20%	31.277	30,50%
Resta d'Europa	76	40,2%	113	59,8%	189	8,10%	7.050	6,90%
Àfrica	136	64,8%	74	35,2%	210	9%	11.914	11,60%
Amèrica del Nord	15	44,1%	19	55,9%	34	1,50%	1.834	1,80%
Amèrica Central	20	34,5%	38	65,5%	58	2,50%	6.399	6,20%
Amèrica del Sud	213	42,7%	286	57,3%	499	21,30%	26.664	26%
Àsia, Oceania i altres	414	58,1%	299	41,9%	713	30,50%	17.566	17,10%
Total	1.181	100,00%	1.157	100,00%	2.338	100,00%	102.704	100,00%

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estatística de l'Ajuntament de València.

En la taula 3 teníem les dades de la població nascuda a l'estranger, sumant una xifra de 3.220 persones. En esta taula tenim la població amb nacionalitat estrangera, sumant 2.338 persones, trobant-se la diferència en les persones que nascudes a l'estranger tenen nacionalitat espanyola.

D'altra banda, els patrons migratoris de població procedent de fora del país sí que presenten dinàmiques diferents entre la ciutat de València i la Creu del Grau. Així, mentre la ciutat de València rep majoritàriament immigració de la Unió Europea i Amèrica del Sud, La Creu del Grau rep, en primer lloc, població procedent de Àsia i

Oceania (posteriorment es farà l'anàlisi exhaustiva) i en segon i tercer lloc Unió Europea i Amèrica del Sud.

Quant a la diferència entre sexes, no es pot parlar de masculinització/feminització de la immigració en el seu conjunt perquè es tracta d'una cosa molt heterogènia. En el cas del continent americà, per als tres subcontinents sí que existix una forta feminització, sent especialment destacable el cas d'Amèrica Central. L'exemple contrari el tenim en la població immigrant provinent d'Àfrica i Àsia i Oceania, la qual presenta la major diferència per sexes (amb una població prou representativa) fortament masculinitzada.

Taula 6: Nacionalitats estrangeres majoritàries 2009 i 2019.

La Creu del Grau			
2009		2019	
Nacionalitat	%	Nacionalitat	%
Colòmbia	11,7%	Romania	10%
Romania	11,2%	Pakistan	9,5%
Bolívia	9,1%	Índia	6,8%
Equador	8%	Xina	6,7%
Pakistan	5,4%	Colòmbia	6,1%
Itàlia	4,7%	Itàlia	5,9%

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2009 i 2019. Oficina estadística de l'Ajuntament de València.

Com comentàvem en la taula anterior, una de les peculiaritats de la Creu del Grau és la major presència d'immigrants provinents d'Àsia i Oceania. Fins i tot sent Romania el primer país de procedència, els tres següents són el Pakistan, l'Índia i la Xina, que sumen entre els tres un 23%.

També caldria assenyalar el canvi de tendència en l'origen de la immigració del 2009 fins ara. En el 2009 la població estrangera era majoritàriament sud-americana, Colòmbia en primer lloc i Bolívia i l'Equador en tercer i quart respectivament. Entre els tres esmentats sumaven un total de 28,8%. Hui dia, com véiem en la taula anterior la

comunitat sud-americana continua tenint pes en el barri, però l'asiàtica ha cobrat més rellevància.

Taula 7: Comparació població estrangera 2009 i 2019.

		La Creu del Grau		València	
2019	Població total 2019	14.694	15,9%	795.736	12,9%
	Població estrangera 2019	2.338		102.704	
2009	Població total 2009	15.343	19,4%	815.440	15,1%
	Població estrangera 2009	2.981		123.348	

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estatística de l'Ajuntament de València.

En termes de recepció de població estrangera, La Creu del Grau rep un percentatge significativament superior al de la ciutat de València en general en tots dos períodes. Així, en 2009 el barri tenia un 4,3% més de població estrangera sobre la seua població total, que la ciutat de València.

En 2019, no obstant això, es reduïx significativament la població estrangera per a tots dos contextos i se suavitza la diferència a un 3%. Entre les causes d'esta disminució podem trobar el retorn als països d'origen durant el període de crisi, l'estabilització dels nivells de recepció de població estrangera i el canvi de nacionalitat de població antany immigrant.

Taula 8: Fulls padronals segons el nombre de persones

	La Creu del Grau		València	
	Fulls familiars	%	Fulls familiars	%
1 persona	1.932	31,7	108.590	32,9
2 persones	1.648	27,0	89.609	27,2
3 persones	1.260	20,7	62.164	18,8
4 persones	890	14,6	47.277	14,3
5 persones	241	4,0	13.715	4,2
6 persones	70	1,1	4.818	1,5
7 o més persones	60	1,0	3.687	1,1
Total	6.101	100,0	329.860	100,0

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

Poques són les diferències que pogueren ser extretes de la present taula per a parlar de pautes de desenvolupament diferenciades entre la Creu del Grau i la pròpia ciutat de València. En ambdues, la tendència és l'habitatge unipersonal, representant quasi un terç dels fulls familiars totals. Este fenomen sol respondre, majoritàriament, a persones d'avançada edat que viuen soles, especialment dones, encara que la tendència actual apunta cap a noves formes de residència unipersonal, com per exemple, homes de mitjana edat, persones joves en transició residencial, etc.

La diferència més notable es mostra en els habitatges de tres persones, on la Creu del Grau supera en un 2% a la ciutat, però la diferència no és significativa estadísticament parlant.

Taula 9: Nombre de fulls padronals i persones

	La Creu del Grau	%	València
Total fulls	6.102	1,8	330.228

Total persones	14.694	1,8	795.736
Fulls familiars	6.101	1,8	329.860
Persones en fulls familiars	13.437	1,7	790.505
Mitjana de persones en fulls familiars	2,4	-	2,4
Fulls col·lectius	1	0,3	368
Total persones en fulls col·lectius	2	0,0	5.231

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estadística de l'Ajuntament de València.

En el padró municipal identifiquem les fulls padronals com el total de llars/nuclis familiars. Tenint això en compte, trobem 6.102 nuclis per a una població de 14.694 en La Creu del Grau el que llança una mitjana de 2,4 persones per llar que és la mateixa mitjana que la ciutat.

Existix un ajust bastant adequat entre la població que representa la Creu del Grau en la seua integració dins de la ciutat de València amb les fulls familiars i el total de fulls. Quant a fulls col·lectius, en trobem tan sols un, incloent a tan sols 2 persones.

Taula 10: Principals dades demogràfiques.

	Total		
	La Creu del Grau	Diferència	València
Taxa bruta de natalitat ²	6,9	-0,9	7,8
Taxa bruta de mortalitat ³	7,8	-0,9	8,7
Taxa general de fecunditat ⁴	29,9	-2,4	32,3
Relació de masculinitat	93,2	2,5	90,7
Edat mitjana	43,6	-0,7	44,3

² Nombre de naixements d'una població per cada mil habitants en un any.

³ Nombre de defuncions d'una població per cada mil habitants en un any.

⁴ Nombre de naixements vius per cada grup de 1.000 dones entre les edats de 15 a 49 durant un any determinat.

Índex d'envelliment ⁵	128,9	-15,3	144,2
Índex de sobreenvelliment ⁶	13,3	-2,1	15,4

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2018 () i 2019. Oficina Estatística de l'Ajuntament de València.

De les principals dades demogràfiques tant la taxa de mortalitat com de natalitat és lleugerament inferior en la Creu del Grau. La taxa general de fecunditat mostra una diferència poc significativa, sent un 2,4 per cent inferior a la general de la ciutat de València. La mateixa dinàmica es pot expressar sobre la relació de masculinitat, esta vegada de manera inversa, així hi ha més presència d'homes que de dones en el barri en comparació amb la dada de la ciutat.

Sorprén, no obstant això, que malgrat que en entrevistes amb les entitats del barri s'indique que l'envelliment és un problema particularment apressant i, de fet, la demanda de servicis va sobretot adreçada a este sector, els indicadors d'envelliment, sobre envelliment i edat mitjana llancen un valor inferior al de la ciutat. Tenint en compte, d'altra banda, que els valors de la ciutat són especialment alts (encara que d'acord amb la tendència estatal), no indica que el barri no es veja afectat per este problema i les seues demandes.

Taula 11: Població activa de 16 i més anys en habitatges principals segons sexe i activitat de l'establiment.

	Total	Agricultura, ramaderia i pesca	Indústria	Construcció	Servicis
Homes	4.365	495	520	600	2.265
Dones	3.875	235	165	45	3.210
Total	8.240	735	685	650	5.475

Font: Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2019. Oficina Estatística de l'Ajuntament de València. Les dades oferides són la suma total del barri de Creu del Grau i Benimàmet.

⁵ Proporció del nombre de persones de més de 65 anys respecte a la població total.

⁶ Nombre de persones de més de 75 anys per cada persona major de 65 anys.

Quant a la distribució demogràfica en els principals sectors d'activitat, cal assenyalar el fort pes dels servicis, suposant la major part de les ocupacions; un sector feminitzat tenint en compte la presència de les dones sobre la població total en el barri i les empleades efectives en el sector. Per contra, la resta d'activitats es troben masculinitzades, mostrant-se la tendència inversa.

Taula 12: Habitatges segons any d'antiguitat (que segueixen en peus).

	La Creu del Grau		València	
1801-1900	3	0	5.212	1,3
1901-20	18	0,3	6.743	1,6
1921-40	130	1,8	21.278	5,2
1941-60	342	4,8	50.832	12,4
1961-70	2.927	41,1	95.152	23,2
1971-80	1.712	24,1	100.043	24,4
1981-90	192	2,7	41.653	10,2
1991-00	1.282	18,0	44.570	10,9
2001-10	508	7,1	40.556	9,9
>2010	-	0	3530	0,9
Total	7.114	100 %	409.789	100,0

Font: Cadastre de Béns immobles. Padró municipal d'habitants a 1 de gener de 2016

Les primeres edificacions de la Creu del Grau que segueixen en peus, daten del segle XIX. El major increment d'edificacions es va donar en el barri en la dècada de 1961-70, amb més del 40% dels habitatges actuals.

L'èxode rural que es va produir a partir de la segona meitat del segle passat va suposar una expansió del nucli urbanístic i una ocupació de la perifèria. La Creu del Grau, es va veure involucrada en estos processos i va patir canvis importants en l'ús del seu espai físic. Així podem veure com en el lapse de tot just 20 anys, el període de 1960 a 1980, es va construir el 65% dels habitatges amb les quals compta actualment el barri. ESTE procés tan abrupte d'urbanització, va portar a una gran

improvisació en la construcció; es construïen habitatges, però no infraestructures necessàries per a un barri. Estes, van ser lluites històriques que va haver d'afrontar el veïnat. Posteriorment, en la dècada 1991-00 també va haver-hi un repunte d'habitatge amb un 18% del total d'habitatges del barri.

Taula 13: Valors cadastrals mitjans per habitatge.

	La Creu del Grau	València
Valor del sòl per habitatge	6.112,82€	10.392,12€
Valor de construcció per habitatge	13.983,33€	16.406,69€
Valor total per habitatge	20.096,30€	26.764,73€
Valor per m²	235,36€	272,03€

Font: Cadastre de Béns immobles. Padró municipal d'habitants a 1r de gener de 2016

Anticipant part del que es parlarà més tard, podem observar com en general, el valor cadastral dels habitatges és significativament inferior en el barri de la Creu del Grau que la mitjana de la ciutat de València.

Com indicàvem abans, en els seus orígens el barri va ser l'oportunitat residencial de l'emigració rural vinguda d'altres parts d'Espanya. La perifèria d'aquell llavors, poc tindria a veure amb la perifèria actual. No és producte de l'especulació urbanística, sinó de la necessitat d'habitatge d'un gran nombre d'emigrants. Hui dia, el barri sent un barri de classe obrera que continua albergant immigració, ara vinguda també de fora de la geografia espanyola.

6. Renda i vulnerabilitat

En este apartat s'inclou una aproximació a dades de nivell econòmic i de taxes de vulnerabilitat. Diem aproximació perquè no hi ha cap dada exclusiva que ens permeta accedir a la informació precisa sobre el nivell soci econòmic de la població que residix en el barri de la Creu del Grau.

En primer lloc, fem referència a unes dades que ens aporta una publicació de l'oficina estadística de la ciutat de València, relativa a la dècada dels anys 80 i 90 del segle passat, en la qual el barri del Grau se situava en una classificació de nivell de renda mig-baix.

Els següents indicadors vindran a completar esta informació.

Taula 14: Valors de renda mitjana i població en risc de pobresa per seccions censals a la Creu del Grau.

Seccions	Renda	Risc de pobresa
1225	10.985	19,5
1226	8.643	27,6
1227	6.617	43,8
1228	10.210	24,7
1229	8.503	34,8
1230	10.097	25,1
1231	9.746	27,2
1232	8.221	33,9
1233	10.850	21
1240	12.351	15,5

Fuente: "Àreas vulnerables a la ciutat de València. Seccions censals. 2019".

La taula ens mostra les rendes mitjanes de les persones residents en les diferents seccions que componen el barri. Les dades s'obtenen de la declaració de l'IRPF del període 2014-2015-2016 en calcular-se a través d'una mostra per secció (població) de cada any. Els valors oscil·len entre un màxim de 12.351 euros a un mínim de 6.617 euros. Si estes dades els contrastem amb la mitjana del districte al qual pertany el barri, 25.205 euros , podem veure com el barri es troba clarament per davall de la mitjana, amb seccions censals molt per davall d'esta. Quant al risc de pobresa, calculat com a percentatge de població amb ingressos per unitat de consum per

davall del 60% de la mitjana en la Secció, s'observa que oscil·la entre un màxim del 43,8% i un mínim del 15,5%. En tots dos casos les pitjors xifres les oferix la secció censal 1227, la 1229 i la 1232, que és la zona entre Pintor Maella, Illes Canàries, carrer de Trafalgar i Rodrigo de Pertegàs.

Taula 16: Població vulnerable del CMSS Trafalgar.

CMSS TRAFALGAR	Població 2019	Total població afectada	% població / barri	% població vulnerable / CMSS
AIORA	24.980	6.587	26,4%	50,2%
ALBORS	8.776	0	0,0%	0,0%
LA CREU DEL GRAU	14.694	4.739	32,3%	36,1%
CAMÍ FONDO	4.587	0	0,0%	0,0%
PENYA-ROJA	12.414	0	0,0%	0,0%
AMISTAT	7.095	1.795	25,3%	13,7%
Total CMSS	72.546	13.121	18,1%	100,0%

Fuente: "Àrees vulnerables a la ciutat de València. Seccions censals. 2019. Aplicat als centres municipals de Servicis socials CMSS" (2020)

La població vulnerable es calcula com un agregat de situacions -índex sintètic- en les quals influïxen tres tipus d'indicadors; el demogràfic, el d'equipaments i el socioeconòmic. La població vulnerable que oferix esta taula és la que es troba en situació de potencial vulnerabilitat, vulnerabilitat absoluta i/o afectada pel factor socioeconòmic de vulnerabilitat.

Comparant la situació del barri de la Creu del Grau amb els diferents barris de l'àrea d'actuació del CMSS al qual pertany, podem veure com existixen grans asimetries entre barris.

Els barris d'Aiora (26,4%), la Creu del Grau (32,3%) i Amistat (25,3%) presenten població vulnerable i allunyats d'esta situació veiem Albors, Camí Fons i Penya-roja, que no sumen cap ciutadà en risc de vulnerabilitat. En l'entrevista amb l'associació de veïns Vilanova del Grau, vam poder constatar a través dels seus testimoniatges com existixen fins i tot barreres urbanístiques que denoten els límits dels barris. La Creu del Grau és un barri més humil i amb construccions antigues, mentre que Penya-Roja és un barri de relativa nova construcció.

Taula 17: LIHC, població amb baixos ingressos i alts costos de l'energia 2016

Districte	LIHC
Camins al Grau	5,21%
Ciutat Vella	0,00%
L'Eixample	0,00%
Poblats del Nord	21,88%
Ciutat de València	10,47%

Font: Projecte de mapa de la Pobresa Energètica per a l'Ajuntament de València. 2016. Universitat Politècnica de València

En esta taula es mostren quins són els resultats de l'indicador Low Income High Cost (LIHC), -baixos ingressos i alts costos de l'energia- per al diferent de Camins al Grau, comparant-lo amb la ciutat de València, així com amb els districtes de menys índex LIHC (L'Eixample i Ciutat Vella) i de major índex (Poblats del Nord).

Podem veure com, per a l'indicador de LIHC, hi ha un 5,21% de llars amb pobresa energètica en el barri de la Creu del Grau. En comparació amb la ciutat, el barri està entorn d'un 5% per davall. La mateixa diferència existix amb Ciutat Vella i l'Eixample el percentatge de població del qual amb pobresa energètica és del 0%. Més allunyat es troba, no obstant això, de Poblats del Nord, el percentatge del qual ascendix a quasi un 22%.

Taula 18: Proporció de llars per cada component de l'indicador AROPE en CMSS Trafalgar.

INDICADORS AROPE		%
1) No pot permetre's anar de vacances almenys una setmana a l'any.. .		37,3%
2) No pot permetre's un àpat de carn, pollastre o peix almenys cada dos dies.		<1%
3) No pot permetre's mantindre l'habitatge amb una temperatura adequada.		18%
4) No té capacitat per a afrontar despeses imprevistes (de 650 euros).		45,3%
5) Ha tingut retards en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal .	Préstec Hipotecari.	32,7%
	Compres ajornades o altres préstecs.	36,9%
	Pagament de rebut de lloguer.	43,6%
	Algun rebut d'aigua, llum, calefacció, electricitat.	33,8%
6) No pot permetre's disposar d'un automòbil.		8,7%
7) No pot permetre's disposar de telèfon.		<1%
8) No pot permetre's disposar d'un televisor.		<1%
9) No pot permetre's disposar d'una llavadora.		<1%

Font: Diagnòstic de necessitats socials de la ciutat de València, 2017 (2018). Ajuntament de València i Universitat de València.

L'indicador AROPE és un índex agregat, que conjuga les 9 variables que apareixen en la taula per a establir una taxa sobre el risc de pobresa. Es definix en estos termes, que una persona està en manca material severa si es veu privat d'alguna de les qüestions vistes a dalt. Per a alguns de les dades, el número és tan baix que no és significatiu estadísticament parlant (0 o pràcticament 0).

Tenint això en compte podem extraure les següents conclusions sobre l'àrea del CMSS Trafalgar:

- Més d'un terç de les llars no pot anar-se almenys una setmana de vacances a l'any.

-Un 18% no pot permetre's mantindre l'habitatge amb una temperatura adequada, això és, poder posar la calefacció a l'hivern o algun tipus de refrigeració suficient a l'estiu.

-El més significatiu seria, la impossibilitat del 45% de les llars de la zona d'actuació del CMSS Trafalgar de fer front a despeses imprevistes. La seua distribució és més o menys la mateixa, encara que destaca el pagament del lloguer. Novament, per la magnitud que suposa la perspectiva comparada no s'oferix esta dada per a altres barris, però el districte de Trafalgar està al capdavant en esta variable.

Taula 19: Percentatge de llars per davall del llindar de pobresa-indicador AROPE- per CMSS

CMMSS	Llars sota el llindar de pobresa. Enquesta
Benimaclet	7,69%
Campanar	23,9%
Ciutat Vella	7,95%
la Malva-rosa	17,33%
Natzaret	18,12%
Olivereta	22,52%
Patraix	24%
Quatre Carreres	31,58%
Salvador Allende	32,48%
Sant Marcel·lí	21,19%
Trafalgar	20%
Total	20,64%

Font: Diagnòstic de necessitats socials de la ciutat de València, 2017 (2018). Ajuntament de València i Universitat de València.

Finalment, en la taula 19 podem veure el percentatge de llars per davall del llindar de la pobresa en tots les àrees d'actuació de Servicis socials de la ciutat de València.

Per al CMSS de Trafalgar, un 20% de les llars es troben per davall d'este llindar. Tenint en compte que la mitjana estaria en el 20,6%, es troba molt ajustat a ella però molt lluny dels barris de Benimaclet o Salvador Allende (per excés i per defecte).

Com a conclusió, el barri de la Creu del Grau es troba o per davall o pròxim a la mitjana de la ciutat en la majoria dels indicadors socioeconòmics descrits, encara que l'únic índex en el qual el barri semblara trobar un millor context que la ciutat que l'alberga és per a l'indicador LIHC.

En un altre ordre de coses, la comparació del després de les estadístiques del barri amb les del seu districte, de manera agregada o per separat, reflectix les profundes diferències que separen al barri d'uns altres que li són limítrofs. Així, dins del seu context més pròxim, La Creu del Grau troba una realitat socioeconòmica més complicada que la dels seus veïns, com Penya-Roja o bors i molt semblant a la d'Aiora. D'altra banda, la comparació contextual només indica la seua posició respecte a l'objecte de comparació, siga un altre barri, el districte o la ciutat, no servix per a reflectir la situació real. Tenint això en compte, podem dir que el barri sí que afronta problemes destacables, com que quasi un 50% de les llars no pot afrontar despeses imprevistes, té un 20% de població per davall del llindar de la pobresa i quasi un 32% de població vulnerable.

7. Recursos

En Este apartat recollim dades dels principals recursos que existixen en el barri de la Creu del Grau. Aportem primer, els recursos socials, fent constar primer els de tipus municipal. Es relacionen tot seguit els educatius i sanitaris, per a acabar amb els de transport, que si bé no poden tindre l'consideración de socials, tenen relació amb la comunicació entre diferents parts de la ciutat, que intervenen en la consideració de barri isolat o no. D'ací la seua importància.

Quan un recurs és de referència, és a dir, no està en el propi barri però és el que té assignat, ho fem constar després del seu nom.

7.1. Recursos Socials

CENTRE MUNICIPAL DE SERVICIS SOCIALS TRAFALGAR

C/ Trafalgar, 34

46023, València

Telèfon: 962 082 729

Fax: 963 981 830

Email: cmsstrafalgar@valència.es

Web: <http://www.valència.es/bienestarsocial>

CENTRE MUNICIPAL D'ACTIVITATS PER A PERSONES MAJORS TRAFALGAR

C/ Trafalgar, 34

46023, València

Telèfon: 962 082 720

Email: cmapm_trafalgar@valència.es

CENTRE MUNICIPAL DE JOVENTUT TRAFALGAR

C/ Trafalgar, 34

46023, València

Telèfon: 963 525 478

Email: cmjtrafalgar@ayto-valència.es

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS VILANOVA DEL GRAU

C/ Rodrigo Pertegàs, 22

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

46023, València

Telèfon: 963 303 528

Email: avvilanova@hotmail.com

ASSOCIACIÓ DE VEÏNS BALEARS GRAU

C/ Evisca, 20

46023, València

Telèfon: 963 300 257

Email: baleares.grao@yahoo.es

CENTRE ESPORTIU LA CREU DEL GRAU

Carrer de les Illes Canàries, 247

46023, València

Telèfon: 649 621 130

7.2. Recursos educatius

IES BALEARS

Av. de les Balears, 66

46023, València

Telèfon: 961 206 230

Email: 46018552@gva.es

COLLEGI TRAFALGAR

Carrer de Rodrigo de Pertegàs, 29

46023, València

Telèfon: 963 302 494

Email: direccion@colegiotrafalgar.com

CEIP EI Grau

Av. de les Balears, 64

46023, València

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

Telèfon: 962 56 60 00

Email: 46011570@edu.gva.es

Página web: <http://elgrau.edu.gva.es/>

UNIVERSITAT POPULAR

C/ Trafalgar, 34

46023, València

Telèfon: 963 310 721

Email: universitatpopular@valencia.es

7.3. Recursos sanitaris

CENTRE DE SALUT

Consultori de València Vicent Brull- Departament de salut de València Clínic- La Malva-rosa

C/ Vicent Brull, 71

46011, València

Tel. cita prèvia: 961206675

Tel. urgències: 961206675

Tel. del centre: 961206675

CENTRE D'ESPECIALITATS EL GRAU

Direcció: C/ Pare Porta, 10

Telèfon: 963868316

Codi Postal: 46024

Fax: 963868303

Població: València

HOSPITAL CLÍNIC UNIVERSITARI DE VALÈNCIA

DEPARTAMENT DE SALUT DE VALÈNCIA CLÍNIC-LA MALVA-ROSA

AV BLASCO IBÁÑEZ, 17

46010 VALÈNCIA

Tel. del hospital: 961973500

CENTRES D'ESPECIALITATS

Hospital la Malva-rosa

Isabel de Villena, 2

46011, València

Telèfon: 96192540

Centre d'especialitats de València, el Grau

C/ Pare Porta, 10

46024, València

Tel. cita prèvia: 963469563

Tel del centre: 963469560

CENTRE DE SALUT TRAFALGAR

C/ Trafalgar, 32

46023, València

Telèfon: 96 310 81 30

Fax: 963 108 131

7.4. Recursos de transport

Línies d'EMT: 4, 30, 92, 19, 99 - Nocturnes: N8 i N9

Parada de Metro (més pròxima): Marítim-Serradora

Valenbisi:

- Estació N. 62, Menorca-Balears
- Estació N. 61, Vicent Vidal – Pintor Maella
- Estació N. 66, 67,68 i 69 Av. del Port (limítrof)

8. Centre municipal de Servicis Socials

En Este apartat recollim informació relacionada amb els Servicis Socials municipals que li corresponen al barri de la Creu del Grau. El seu centre de referència és el Centre Municipal de Servicis Socials (CMSS) de Trafalgar, la zona d'actuació dels quals contempla els 5 barris que es relacionen en la següent taula, més la incorporació del barri de Amistat.

Dades del CMSS

Taula 20: Expedients segons barri i CMSS

		Expedientes	
			% CMSS
Trafalgar	NO CONSTA	6	0,3
	AIORA	855	40,8
	ALBORS	271	12,9
	LA CREU DEL GRAU	555	26,5
	CAMÍ FONDO	92	4,4
	PENYA-ROJA	89	4,2
	AMISTAT	229	10,9
	Total CMSS	2.097	100,0

Font: Memòries del Servici d'Informació, CMSS Campanar, 2019.

En el Centre Municipal de Servicis Socials de Trafalgar, i concretament en el Servici d'Informació es va treballar amb 2.097 expedients de famílies dels quals el 26,5% pertanyen al barri de la Creu del Grau. Tenint en compte que sis barris són els que constitueixen el districte de Servicis socials, el barri que ens ocupa té més expedients que el valor mitjà. De fet, és el segon barri que més expedients rep després d'Aiora amb un 40,8%.

Camí Fons i Penya-Roja són els barris amb menys expedients, amb poc més d'un 4% cadascun. Tenint en compte que la proximitat al CMSS és un factor que influeix en el

nombre d'expedients que té un barri, això explicaria part de l'alta proporció de la Creu del Grau, perquè el CMSS es troba al carrer Trafalgar dins dels seus límits.

tot seguit es continuarà amb l'anàlisi per a detallar l'ús que es fa dels Servicis socials i de les prestacions de les quals disposa el barri, així com el perfil demogràfic de les persones usuàries. Les següents dades corresponen al conjunt de la zona d'actuació del CMSS Trafalgar, ja que no es compta amb dades desagregades per barri.

Taula 21: Usuaris/as. Piràmide.

	NO CONSTA		HOME		DONA		Total	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
No consta	3	60,0	24	2,9	63	3,9	90	3,7
0-15	0	0	103	12,5	90	5,6	193	7,9
16-17	0	0	10	1,2	12	0,7	22	,9
18-64	2	40,0	394	47,7	772	47,8	1.168	47,8
65-79	0	0	135	16,3	234	14,5	369	15,1
80 y más	0	0	160	19,4	444	27,5	604	24,7
Total	5	100	826	100	1.615	100	2.446	100,0
% sexe		0,002%		33%		66%		100%

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Campanar, 2019.

En 2019 el centre intervinó en el Servei d'Informació amb 2.446 persones. El perfil més freqüent entre les persones usuàries és el de dona de 18 a 64 anys amb 774 casos, seguit pel grup d'edat de 80 i més del mateix sexe.

Quant al grup d'edat més freqüent, Este és el de 18 a 64 amb un 47,8% i el més infreqüent el de 16 a 17 anys amb un 0,9%, la qual cosa correlaciona que són intervals que comprén més i menys grups de població, respectivament.

Caldria destacar que el grup d'edat de 80 i més suposa el 24,7% de les persones usuàries. Per qüestions associades a l'envelliment seria d'esperar que fora així, més en un barri amb una població relativament envellida.

Quant a la distribució de persones usuàries per sexe hi ha grans diferències. Un terç de les persones usuàries són homes enfront dels dos terços que representen les dones. Quant a les seues respectives dades desagregades, existixen més homes en els primers trams d'edat mentre que les dones es concentren en els últims.

Taula 22: Intervencions segons el sector de referència de la intervenció

	Intervencions	
	Número	%
FAMÍLIA	979	33,2
INFÀNCIA	9	0,3
JOVENTUT	11	0,4
DONA	211	7,1
PERSONES MAJORS	1.039	35,2
PERSONES AMB DISCAPACITATS	58	2,0
PERSONES RECLUSES I EX-RECLUSES	5	0,2
MINORIES ÈTNIQUES	20	0,7
PERSONES SENSE SOSTRE I TRANSEÛNTS	13	0,4
PERSONES TOXICÒMANES	1	0
PERSONES REFUGIADES I ASILADES	25	0,8
EMIGRANTS	32	1,1
PERSONES MALALTES PSIQUIÀTRIQUES	5	0,2
ALTRES GRUPS EN SITUACIÓ DE NECESSITAT	303	10,2
IMMIGRANTS	242	8,2
Total	2.953	100

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Campanar, 2019.

En la taula 22 podem veure el tipus d'intervencions que es realitzen. Així, per a un total de 2.953 intervencions, el sector d'intervencions més freqüent és el de les persones majors representant un 35,2% del total. En segon lloc, trobem l'atenció a famílies amb 972 casos i un 33,2% del total. Just després i amb un major

distanciament trobem l'atenció a altres grups en situació de necessitat amb un 10,2%, l'atenció a immigrants amb un 8,2% i la dona amb un 7,1%.

A partir d'ací la resta de sectors no registren un nombre alt d'intervencions, variant Estes entre el 0 i el 2%. Destacar, no obstant això que de les 2.953 intervencions només una fora per a toxicomania.

Taula 23: Intervencions segons tipus de valoració

		Intervencions	%
Situació de necessitat relacionada amb una adequada informació sobre l'accés als recursos	INFORMACIÓ SOBRE LES PRESTACIONS DELS SERVICIS SOCIALS	2.145	72,1
	INFORMACIÓ SOBRE ALTRES RECURSOS DE PROTECCIÓ SOCIAL	20	0,7
	INFORMACIÓ SOBRE RECURSOS DE PARTICIPACIÓ SOCIAL	0	0
Situació de necessitat relacionada amb una adequada convivència personal i familiar	DESAJUSTAMENTS CONVIVENCIALS	40	1,3
	ABANDÓ DE LA LLAR	3	0,1
	MALTRACTAMENTS	10	0,3
	LIMITACIÓ D'AUTONOMIA PERSONAL	2	0,1
	SOLEDAT/SOLAMENT	0	0
Situació de necessitat relacionada amb una adequada integració social	DIFICULTATS PER A la INSERCIÓ LABORAL	0	0
	DIFICULTATS D'INSERCIÓ ESCOLAR	1	0
	DIFICULTATS D'INSERCIÓ SOCIAL	69	2,3

Situació de necessitat relacionada amb la falta de mitjans per a la subsistència	MANCA DE MITJANS PROPIS PER A COBRIR NECESSITATS BÀSIQUES	667	22,4
	SITUACIONS DE NECESSITAT PROVOCADES PER EMERGÈNCIES SOCIALS	20	0,7
Total		2.977	100

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Campanar, 2019.

En la present taula es mostren les intervencions segons la mena de valoració que realitzen les i els professionals de Servicis Socials que els atenen per a l'any 2019. Destaca la categoria de "Situació de necessitat relacionada amb una adequada informació sobre l'accés als recursos" i dins d'Este grup "Informació sobre les prestacions dels Servicis socials" la qual suposa un 72,1% d'un total de 2145 intervencions.

En segon lloc trobem en "Situació de necessitat relacionada amb la falta de mitjans per a la subsistència" la subcategoria "Manca de mitjans propis per a cobrir necessitats bàsiques", que encara que més distanciada suposa el 22,4% de les intervencions, sent un total de 667. Després d'estes els valors oscil·len entre 0 i 2% per a la resta de categories. La informació i les ajudes de subsistència són els dos grups de demandes més freqüents.

Taula 24: Selecció de recursos aplicats amb major freqüència

		Númer o	%
101012	Informació prestacions d'ajudes tècniques	535	18,5
101083	Informació prestacions del sistema de Servicis Socials	422	14,6
503011	Ajuda despeses necessitats bàsiques: manutenció	382	13,2

101041 0	Informació Renda Valenciana d'Inclusió (R.V.I.)	297	10,3
101072	Informació Sol·licitud DEPENDÈNCIA	276	9,6
202021	Teleassistència (unitat mòbil)	197	6,8
101074	Informació DEPENDÈNCIA	87	3,0
503016	Ajuda despeses use d'habitatge habitual: llum	70	2,4
201011	Atenció domèstica: general	67	2,3
103094	Tramitació report Social DEPENDÈNCIA	65	2,2
503014	Ajuda despeses use d'habitatge habitual: lloguer	61	2,1
503018	Ajuda despeses use d'habitatge habitual: aigua	58	2,0
502014	Renda de garantia d'inclusió social (RGIS)	57	2,0
201012	Atenció domèstica: realització tasques de neteja	31	1,1
503019	Ajuda despeses use d'habitatge habitual: despeses comunitat	27	0,9
201061	Prestació econòmica en entorn familiar a la DEPENDÈNCIA	26	0,9
201010	Atencions domèstiques	26	0,9
503011 3	Ajuda despeses extraordinàries: ulleres	24	0,8
201032	Servicis i cures: atenció personal	21	0,7
105037	Derivació programa d'ajuda a domicili municipal	19	0,7
504016	MENJAR A CASA	18	0,6
503011 4	Ajuda despeses extraordinàries: pròtesi (DENTAL I AUDITIVA)	18	0,6
204031	Tractament psicosocial	18	0,6
105012	Derivació Servici del menor municipal	17	0,6
503013	Ajuda despeses necessitats bàsiques: alimentació infantil	13	0,4
201031	Servicis i cures: atenció higiènic sanitària	13	0,4
503011 7	Ajuda despeses extraordinàries: uns altres (QUOTES SEGURETAT SOCIAL)	12	0,4
201030	Servicis i cuidats atenció personal	12	0,4

201013	Atenció domèstica: realització de compres	11	0,4
101010	Actuacions de suport a la unitat convivencial i ajuda domiciliària	9	0,3

Font: Memòries del Servei d'Informació, CMSS Campanar, 2019.

Finalment en la següent taula podem observar quina és la freqüència d'aplicació dels diferents recursos. De manera capítular, enumerem quals són els més recurrents. En primer lloc la informació prestacions d'ajudes tècniques (18,5%), seguit per Informació prestacions del sistema de Servicis Socials (14,6%), seguit per ajuda despeses necessitats bàsiques: manutenció (13,2%) i Informació Renda Valenciana d'Inclusió (10,3%)

D'ací es desprén que 5 de les 7 primeres categories són merament informatives, una assistència prèvia a recórrer a una altra mena de recursos que no són ni expedientats ni gestionats pel propi CMSS. També el tercer i seté lloc "Ajuda despeses necessitats bàsiques: manutenció" i "Ajuda despeses use d'habitatge habitual: llum" tenen relació amb els indicadors de AROPE que hem vist en apartats anteriors.

Entrevista CMSS Trafalgar

La següent entrevista va ser realitzada al responsable del Centre Municipal de Servicis Socials que correspon al barri de la Creu del Grau, situat al carrer Trafalgar de la qual el centre municipal presa el nom. La redacció d'Este apartat recull les seues respostes, els seus aclariments i les seues opinions.

En primer lloc, se'ns contextualitza una mica parlant dels orígens del centre, obrint-se est en 2001 per l'extensió dels Servicis socials a una zona sense dotacions pròpies d'eixe tipus fins al moment. Es configura, per tant, com el centre de referència per a atendre qualsevol demanda de tipus social relacionada amb Servicis socials.

Segons la persona responsable, majoritàriament el seu funcionament intern es configura entorn de sis temàtiques troncal:

En primer lloc, problemàtiques de menor: qualsevol problemàtica de menor pot ser atesa des d'Este programa. Des d'una demanda d'una escola, atenció d'un policia,

una comunitat de veïns, dels propis pares o del Servei mèdic de la zona. Atén problemàtiques relacionades amb menors.

En segon lloc, programa d'inserció social i laboral: demandes de tipus laboral, gent amb dificultats d'inserció soci-laboral, gent que necessite una ajuda econòmica per a poder inserir-se, gent que necessite una ajuda per a fer un pla d'integració sociolaboral o gent amb problemes d'habitatge cronificades. També està integrat el subprograma de la Renda Valenciana d'Inserció.

En tercer lloc, el programa de dependència: és un programa a nivell estatal i autonòmic que s'executa per a totes aquelles persones amb discapacitat, malalties o algun tipus de condició que els impedisca portar la seua vida quotidiana de manera autònoma. És un programa autonòmic però és l'Ajuntament el que valora i tramita totes les demandes que tenen a veure amb la llei de dependència. El perfil bàsic i més important, són les persones de tercera edat o a partir dels 60 anys que tenen disminuïda alguna part de la seua capacitat vital.

En quart lloc, el programa d'informació i ajudes econòmiques d'emergència: Qualsevol família o qualsevol persona individual que tinga dificultats d'alimentació, llum, aigua o d'un lloc on viure passa per Este programa. Són demandes d'urgència i de prestacions bàsiques. Este és un programa que té una atenció diària i constant i és un dels programes més importants del centre de Servicis socials.

En cinqué lloc, el programa d'atenció psicològica: Un psicòleg que treballa internament per a tots els programes, per a totes les derivacions de persones que puguen necessitar un suport psicològic de manera no-crònica. És una prestació puntual dirigida a donar consell, orientació o suport. Programa específic de l'Ajuntament de València que no existix en molts ajuntaments, amb 15 anys d'antiguitat.

En sisé lloc, el Servei ajuda a domicili: El perfil són persones majors que residixen en els seus domicilis i que a través d'un suport els permet no haver de fer ús d'una residència. Persones de tercera edat que, per exemple, necessiten ajuda per a alçar-se, neteja del domicili o ajuda per a comprar, fins i tot en gran manera a vegades

companyia. L'ajuda a domicili es complementa amb dos Servicis més: tele assistència i Menjar a casa. estos programes són molt importants en el centre i tenen una demanda constant sobretot perquè hi ha moltes persones majors que viuen soles.

També en paraules de l'informant, es nomena un estudi de la Universitat de València en el qual el districte de Trafalgar s'esmenta com a zona d'actuació preferent, una zona que en els pròxims 5 o 6 anys l'Ajuntament de València haurà de reforçar la seua dotació de Servicis socials. Trafalgar seria una zona de la ciutat on les polítiques d'inserció i d'inversió socioeconòmica són importants i necessàries⁷.

Finalment, ens trasllada la seua preocupació sobre el futur escenari que oferix la pandèmia del coronavirus del COVID-19. Esta nova situació ha generat un acreixement dels col·lectius vulnerables i una recrudescència de la seua situació. Ara mateix tenen una aflluència de demandes per a ajudes de llum, aigua, menjar, ajudes d'emergència molt elevada i està començant a afectar el seu funcionament.

9. Altres aportacions

A) Entrevista a l'Associació de Veïns i Veïnes Vilanova del Grau

Esta associació de veïns, va nàixer en 1977 i porta el nom de l'antic poblat independent de "Villanova del Grau". El seu naixement s'inserix dins de les aspiracions democràtiques per aconseguir uns barris amb unes millors condicions de vida, tant en l'aspecte urbanístic com en el cultural i participatiu.

Les seues primeres preocupacions es van centrar en aconseguir l'enllumenat públic i la posada en marxa del Pla Parcial d'Ordenació Urbana que afectava el barri . A partir d'estos problemes es va pretendre que el veïnat se sensibilitzara cap als problemes socials del barri.

---

⁷ En este cas es referix a l'estudi: Diagnòstic de necessitats socials de la ciutat de València, 2017 de Raúl Lorente (Dir.), (2018. València. Ajuntament de València i Universitat de València. Xarxa Inclou. Xarxa de Creació i transferència de coneixement per a la inclusió social.

Una gran majoria del veïnat així ho va entendre i, en pocs mesos, l'associació comptava amb 600 membres que secundaven amb les seues quotes i amb la seua participació en les diverses activitats que es van realitzar. Entre elles cal destacar:

- Manifestacions amb ciris en favor de la llum.
- Campanya contra el pagament de la taxa de fems.
- Cursos d'alfabetització.
- Campanya "Carles Salvador" per a l'aprenentatge del valencià.
- Sessions de cinema per a menors i adults.
- Creació d'una biblioteca.
- Excursions populars.
- Festes infantils (setmana dels xiquets, xocolatades...).
- Taules redones i xarrades sobre sanitat, alimentació, problemes de les dones, eleccions, constitució....
- Participació en la Coordinadora - a nivell de ciutat - de les Associacions de veïns i assistència als actes organitzats per esta, com el Aplec del Saler, la marxa a Cofrents...

Darrere de totes estes activitats que es van realitzar amb la participació, una miqueta desigual, del veïnat va haver-hi sempre un xicotet grup promotor i més constant. Per diverses causes, tant eixe grup com la participació dels veïns, es va anar afeblint.

Imatge 4. Actual seu de l'Associació de Veïns i Veïnes Vilanova del Grau.

Font:- Foto realitzada per Victor Crespo. 27 de febrer de 2020

Actualment, segons les persones entrevistades, l'associació ha perdut molt de la manxa que tènia antany, els principals motius apunten a l'envelliment de la població i la impossibilitat de seguir amb un projecte en el barri al no haver-hi relleu generacional. En el passat també van participar activament en mobilitzacions per a la PAH o en la cessió del local a agrupacions del 15-M. No obstant això, hui dia encara romanen com una agrupació activa, desenvolupant tallers, xarrades mensuals amb experts, tertúlies, cinema-fòrum, cursos eventuais, setmana cultural, excursions i festivitats pròpies, en molts casos amb un aire reivindicatiu. Al mateix temps continuen lluitant per aconseguir algunes de les seues reivindicacions tant noves com històriques, ens les que podem destacar:

Construcció d'un centre cívic. Inicialment es va projectar una cosa anàloga a una instal·lació d'estes característiques al carrer Trafalgar. No obstant això, en el seu lloc es va construir l'actual edifici que integra el CMSS, el CMAPM, Centre de Joventut i la Universitat Popular. Encara que són instal·lacions necessàries, no són un espai d'ús gestionat pel veïnat que oferisca un espai gratuït per a les associacions i col·lectius.

- Gratuïtat de l'espai per a l'associació. En altres ciutats i fins i tot en altres barris de València, s'ofereixen espais on les associacions puguen dur a terme la seua activitat, sense cap cost. L'Associació de Veïns i Veïnes de Vilanova del Grau, ha de sufragar el cost de l'espai mitjançant les quotes. Anteriorment es van veure impeditos a continuar la seua activitat en la seua seu històrica, perquè la iniciativa privada va comprar el solar i les condicions de lloguer van variar.

Hui dia lluiten perquè no els puguen les mensualitats perquè ocupen un espai comercial amb molt de potencial econòmic. Part de les despeses són sufragats amb subvencions a les quals tenen accés, però el seu ideal seria la

gratuitat del lloc; siga mitjançant el pagament de costos o la cessió d'espais públics (alguns apunta, infrautilitzats).

- Recuperació dels solars inutilitzats i la seua conversió en zones verdes. Ja han aconseguit dos jardins, un d'ells està planificat i falta la seua execució, en el solar que travessa el carrer Setaigües. D'altra banda, hi ha naus i espais (pocs) que encara queden per construir i que consideren imperatiu que l'Ajuntament assumisca o compre i li d'una fi pública, siguen jardins i parcs o Servicis.
- Major dotació de Servicis. Els nous barris limítrofs com el de Penya-Roja s'han construït sense dotació de Servicis, la qual cosa sobrecarrega els que ja existien en el barri de la Creu del Grau. Es necessiten més instal·lacions que puguen alliberar la càrrega de les quals ja tenen. La major necessitat, és el Centre de Salut per l'especial sobrecàrrega que assumix l'actual i per comptar amb una població particularment envellida. Una altra de les demandes, que ja ha sigut planificada, és la construcció d'un centre de dia per a persones majors (insistixen en la necessitat que la titularitat siga pública).
- Alternatives culturals. Les manques històriques que ha tingut el barri en eixe sentit, han sigut suplides moltes vegades per la pròpia associació. Les úniques alternatives d'oci que existixen en el barri són els bars i les cases d'apostes, per això demanen a l'Ajuntament que proporcione una oferta cultural regular al barri.

En general, l'associació diu que els Servicis amb els quals compten semblen funcionar correctament, sense comptar el problema del col·lapse d'alguns (sobretot el sanitari). El que demanden, això sí, és centres d'atenció a persones amb malalties mentals més pròxims; els que tenen assignats estan a la Malva-rosa o l'Hospital Clínic.

B) Referències del barri en la premsa

- *"Encreuament de camins: la València devastada floreix."* Valenciaplaza

14/05/2019

<https://valenciaplaza.com/cruce-de-caminos-la-ciudad-devastada-florece>

- *“València acull la semifinal per al Campionat d’Espanya d’Halterofília”* El Periòdic 16/20/2019.
“(…) organitzen l’esdeveniment en el poliesportiu municipal de La Creu del Grau.”
https://www.elperiodic.com/valència/valència-acoge-semifinal-para-campeonato-espana-halterofilia_644908

- *“Set de cada deu veïns de la ciutat tindran enguany accés al reciclatge de matèria orgànica”* Valenciaplaza 25/10/2019.
<https://valenciaplaza.com/siete-de-cada-diez-vecinos-de-la-ciudad-tendran-este-ano-acceso-al-reciclaje-de-materia-organica>
“En concret, els contenidors marrons estaran en breu en les vies públiques dels barris del Botànic, la Petxina, l’Hort de Senabre, la Creu Coberta, l’Amistat, Ciutat Jardí, Albors, l’Illa Perduda, Aiora, Camí Fons, la Creu del Grau, Penya-roja, i Cabanyal-Canyamelar, ha precisat el consistori.”

- *“Compromís va ser el partit més votat en 57 barris de València, el PP en 16, el PSOE en huit i Ciutadans en tres.”* 20Minutos 25/08/2019.
<https://www.20minutos.es/noticia/3654929/0/compromis-partido-votado-barrios-pp-psoe-ciudadanos-valencia/>

- Compromís guanya a Aiora, Albors, la Creu del Grau i Camí Fons. En Penya-roja, zona que dona a la Ciutat de les Ciències pel nord, s’imposa Ciutadans.

- *“Torna «Cultura als barris»: més d’un centenar d’espectacles i activitats gratuïtes per tota València.”* EIPeriòdic 14/02/2019
https://www.elperiodic.com/valència/vuelve-cultura-barris-centenar-espectaculos-actividades-gratuitas-toda-valencia_642807

(…) La Creu del Grau (…) i La Raiosa són els 24 barris en els quals s’han programat de manera simultània més de cent activitats.

“El nou carril bici de l’avinguda Regne de València s’obri també a la circulació”.

20minutos 26/02/2019

<https://www.20minutos.es/noticia/3573866/0/abierto-carril-bici-avenida-reino-valencia/>

- El carril bici vertebrava així els barris de Penya-Roja, Camí Fons, la Creu del Grau i la Gran Via a través del pont del Regne i de la pròpia avinguda Regne de València en totes dues adreces a través del barri de Russafa.
- *“En quin barri de València es roba més?”.* Las Provincias 18/06/2017

<https://www.lasprovincias.es/valencia-ciudad/barrio-valencia-roba-20170714180957-nt.html>

La Creu del Grau, Camí Fondo i Penya Roja 4,28%

- *“estos són els projectes de València que li la juguen estes eleccions”*
Valenciaplaza 26/05/2019

<https://valenciaplaza.com/estos-son-los-proyectos-de-valencia-que-se-la-juegan-estas-elecciones>

Hi ha també dos conflictes urbanístics que estaran molt condicionats pel resultat electoral. És el cas de l’edificabilitat de Tabacalera traslladada als barris de Penya-Roja i de la Creu del Grau.

10. Conclusions

Després de recopilar dades tant quantitatives com qualitatives, ens trobem en disposició de finalitzar el present report llançant algunes conclusions sobre el barri de la Creu del Grau.

Així, La Creu del Grau es troba en la part perifèrica de l’est de la ciutat de València, en concret forma part del districte de Camins al Grau. La seua població en 2019 era de 14.694 persones.

La història de la Creu del Grau no pot entendre's de manera independent a la història del Grau. Així, el barri del Grau i el districte de Camins al Grau formaven un sol municipi des que estos s'independitzaren de València el 1826 després de dos segles de pretensions autonomistes. Estos es van constituir en el poblat de Vilanova del Grau, recuperant el nom que Jaume I li va donar "Vila nova maris Valentiae" (Sanchis Pallarés, 2005). No obstant això, es va tornar a reintegrar en 1897 a la ciutat de València, convertint-se en un barri molt marcat pel trànsit marítim. D'altra banda, la constitució de la Creu del Grau com un barri independent es produïx després de la transició i la constitució de l'Estat de les Autonomies (Aguilar Civera, 2007).

La seua explosió demogràfica va vindre amb la recepció d'immigració espanyola a causa de l'èxode rural, a mitjan segle XX. La procedència fonamental dels nous habitants era Castella-la Manxa, Aragó i Andalusia, com a bon compte dona el seu odonímia. El barri es va erigir sense cap mena de dotació de Servicis, cosa que progressivament va anar canviant a causa de l'acció reivindicativa dels veïns i veïnes del barri. Les tendències en la recepció d'immigració han anat fluctuant. Entre finals de 1990 fins al 2010, l'origen de la immigració era fonamentalment sud-americà. Hui dia la immigració procedix principalment de Romania, el Pakistan, l'Índia, la Xina i Colòmbia. El percentatge de recepció de població immigrant és lleugerament superior al de la ciutat de València, sent un 3% més alt en el barri.

Quant a les llars, la tendència és cap a l'augment de les llars unipersonals, coincidint amb la lògica tant de la ciutat com de la resta de l'estat espanyol. La taxa d'envelliment es manté en el mateix nivell que la ciutat, això és, significativament alta. Per això i sense tindre més dades podem aventurar a fer una hipòtesi que estes cases són primordialment de persones majors, especialment representats per dones majors soles.

Per part seua, l'activitat productiva de la població tendix cap a la terciarització, de la mateixa manera que el conjunt de la ciutat. No obstant això, el pes del sector primari és molt superior a la mitjana de la ciutat, de la comunitat o el país. La seua proximitat al port i a l'horta poden ser claus per a explicar Este fenomen.

Respecte a les dades socioeconòmiques renda i vulnerabilitat, el barri es trobava en un nivell de renda mig-baix a principis de segle XXI. Actualment el nivell no ha variat massa. En els diferents indicadors el barri es troba per davall de la mitjana de València, fins i tot amb alguna secció censal molt per davall. Quant a població vulnerable un terç de la població es troba dins d'esta classificació.

En relació amb l'anterior, tenint en compte el volum de treball del CMSS de Trafalgar, la població de la Creu del Grau representen el 26,5%. Així seria el segon barri que més ús fa dels Servicis socials municipals. Si a més tenim en compte que la població del barri representa entorn d'un 21% del total del districte de Servicis socials, podem veure com hi ha una asimetria entre població i ús, amb el que podem concloure que en termes relatius també existix una major necessitat i demanda en el barri, respecte a la resta del districte. D'altra banda, les noves construccions en barris limítrofs han generat un augment del pes demogràfic d'estos barris, la qual cosa no ha sigut acompanyat per la corresponent dotació de mitjans. Així, Servicis com el centre de salut suporten una sobrecàrrega, que posa al límit la capacitat d'estes dotacions.

Al seu torn, també hem pogut recollir altres demandes apressants del veïnat com la creació d'espais públics i gratuïts que revitalitzen la convivència en el barri o la recuperació de solars en desús per a crear zones verdes. Un altre dels problemes dels quals donen compte els veïns i veïnes, és la falta d'alternatives d'oci i cultura que revertix en un ús intensiu de bars i cases d'apostes.

Finalment destacar el moviment associatiu del barri. Este va tindre un paper molt important en l'època de la transició, a l'hora de reivindicar Servicis essencials i de qualitat per al barri. Hui dia, encara que la seua activitat és menys intensa encara associacions com "Associació de veïns i veïnes Vilanova del Grau" mantenen una oferta cultural constant, promovent xarrades, excursions i activitats com a cinema-fòrum.

11. Bibliografia

- Alcañiz, Mercedes (1987). *Pobles de l'Oest*. València. Ajuntament de València.
- Garín Ortíz de Taranco, Francisco (1983). *Catàleg Monumental de la ciutat de València*. València. Ajuntament de València.
- Lorente, Raúl (Dir.).(2018). *Diagnòstic de necessitats socials de la ciutat de València*. València. Ajuntament de València i Universitat de València.
- VV.AA. (2016). *Projecte de mapa de la Pobresa Energètica per a l'Ajuntament de València*. València. Universitat Politècnica de València.
- VV.AA. (1980) *¿Qué sabes del barrio donde vives?* Revista Grupo Ecologista L'Oratge.

Reports i estudis

- Cadastre de Béns immobles. Padró municipal d'Habitants a 1r de gener de 2016. Oficina d'Estatística, Ajuntament de València.
- Cens de població i habitatge ciutat de València (2011).
- Comissió Municipal per a la redistribució territorial i administrativa (1981), "Els nous districtes de la ciutat de València". València. Ajuntament de València.
- Report "Actualització de l'aproximació a un indicador de nivell de renda 2001". Oficina Estatística de l'Ajuntament de València.
- Report "Aproximació a un indicador de nivell de renda 1981-1991-2001". València. Oficina d'Estatística de l'Ajuntament de València. Altres publicacions
- Report "Districte 12. Camins al Grau. Barri 3. La Creu del Grau". (2019). València. Oficina Estatística Ajuntament de València

- Report “Estimació del PIB per càpita per a la ciutat de València i els seus districtes (2014)”. València. Oficina Estatística. Ajuntament de València.
- Report “Memòries del Servei d’Informació, CMSS Trafalgar” (2009 i 2019) Regidoria de Servicis Socials. València. Ajuntament de València.
- Report sobre “Àrees vulnerables a la ciutat de València. Risc de desprotecció de menors. 2016. Aplicat als centres municipals de Servicis Socials (CMSS) (2016)”.
- Padró Municipal d’Habitants 2019. Oficina d’Estatística, Ajuntament de València.

Webgrafia

- Pàgina web del diari LAS PROVINCIAS [www.lasprovincias.es].
- Pàgina web del diari LEVANTE.EMV [www.levante-emv.com].
- Pàgina web del diari VALÈNCIA PLAZA [www.valenciaplaza.com].
- Pàgina web InfoAboutCompanies [www.infoaboutcompanies.com].
- Blog de jdiezarnal. [www.jdiezarnal.com]

Altres fonts (primàries)

- Entrevista Associació de Veïns de Vilanova del Grau 25/02/2020.
- Entrevista a la direcció del CMSS Trafalgar. 25/02/2020.